

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 464

van **JO BROUNS**

datum: 26 april 2021

aan **MATTHIAS DIEPENDAELE**

VLAAMS MINISTER VAN FINANCIËN EN BEGROTING, WONEN EN ONROEREND ERFGOED

Archeologisch onderzoek - Premie opgravingskosten en vooronderzoek met ingreep in de bodem

Om tegemoet te komen aan de zware kosten voor verplicht archeologisch onderzoek heeft de Vlaamse overheid een premie ingesteld voor buitensporige opgravingskosten en voor vooronderzoek met ingreep in de bodem. Voor deze premies komen alleen maar projecten in aanmerking die in opdracht van natuurlijke personen, kleinschalige verenigingen en kleinschalige ondernemingen worden uitgevoerd. Projecten van bouwheren die beroepsmatig vastgoed ontwikkelen, vastgoed dat men ontwikkelt om het te verkopen, verkavelingen en projecten van regelmatige bouwheren, komen niet in aanmerking.

Bovendien blijken dikwijls kleine verkavelingen, verkavelingen van net 30 are tot 39 are het resultaat van erfenissen en/of vervallen verkavelingsvergunningen. Dat zorgt soms voor dure, extra kosten voor de erfgenamen of toevallige bouwheren mocht op het terrein archeologisch onderzoek moeten worden uitgevoerd.

1. Een archeologienota is verplicht bij stedenbouwkundige vergunningen in woon- of recreatiegebieden vanaf een terreinoppervlak van 3000 m² en 1000 m² bodemingreep en bij verkavelingen vanaf 3000 m². In de praktijk vallen kleine verkavelingen en bouwprojecten hieronder.

Is het niet aangewezen om deze grens te verhogen naar 4000 m²?

2. Wie komt eigenlijk wél in aanmerking voor een premie voor buitensporige opgravingskosten? Enkel degene die op een terrein van 30 are of meer een woning voor eigen gebruik gaat bouwen? Want als hij verkoopt heeft hij geen recht op een premie.
3. Kan de minister cijfers geven over:
 - a) hoeveel premies voor vooronderzoek met ingreep in de bodem in 2019 werden goedgekeurd/uitbetaald;
 - b) hoeveel premies werden toegekend voor buitensporige opgravingskosten?
4. Wat was de gemiddelde premie voor vooronderzoek met ingreep in de bodem en voor buitensporige opgravingskosten die werden uitbetaald/goedgekeurd? Hoeveel werd in totaal aan premies uitgekeerd in beide categorieën?
5. Waarom worden de projectontwikkelaars, de regelmatige bouwheren en ook particulieren die gronden verkavelen of een klein woonproject voor verkoop willen realiseren uitgesloten van deze premies? Overweegt de minister eventueel (en binnen welke termijn) om de beslissingsboom te herzien zodat toevallige erfgenamen

van relatief kleine stukken grond in woongebieden, maar ook projectontwikkelaars en regelmatige bouwheren, eveneens in aanmerking kunnen komen voor een premie?

ANTWOORD

op vraag nr. 464 van 26 april 2021

van **JO BROUNS**

1. Het gebruik van oppervlaktecriteria bij het beheer van het archeologisch patrimonium werd voor het eerst ingevoerd via het Onroerenderfgoeddecreet. Het decreet voorziet in een jaarlijkse evaluatie van de effecten van de Vlaamse archeologieregelgeving. In het jaarlijks evaluatierapport, gebaseerd op indicatoren en meer diepgaande analyses, komen de effecten op actoren, op het vergunningstraject en het bouwproces, de financiële effecten en sinds kort ook de meerjarige effecten aan bod.

Op dit ogenblik een drempelcriterium verhogen is niet aangewezen. Een evaluatie van alle drempelcriteria maakt deel uit van de evaluatie ten gronde, voorzien voor 2023.

2. De premie voor buitensporige opgravingskosten is bedoeld voor occasionele bouwheren die de kosten voor het verplicht archeologisch onderzoek bij vergunningsplichtige werken met ingreep in de bodem niet zomaar kunnen spreiden over verschillende bouwprojecten.

Dat betekent dat een aantal projecten niet in aanmerking komt voor deze premie. Het gaat dan om projecten van bouwheren die beroepsmatig vastgoed ontwikkelen, bouwheren die vastgoed ontwikkelen om te verkopen, en om verkavelingen en projecten van regelmatige bouwheren.

Daarom controleert het agentschap Onroerend Erfgoed voor elk dossier:

- of het gaat om een kleinschalige bouwheer aan de hand van de volgende socio-economische parameters: balanstotaal, sociale balans en nacebel-code. De premie is immers bedoeld voor natuurlijke personen en verenigingen en ondernemingen met minder dan 10 werknemers en een omzet of balanstotaal van maximaal 5 miljoen euro;
- het type bouwproject.

Projecten die wel in aanmerking komen voor de premie zijn dus projecten in opdracht van natuurlijke personen, kleinschalige verenigingen en kleinschalige ondernemingen.

3. a) In 2019 kende het agentschap Onroerend Erfgoed acht premies toe voor vooronderzoek met ingreep in de bodem, voor een totaal premiebedrag van 40.513,26 euro.

b) In 2019 kende het agentschap drie premies toe voor buitensporige opgravingskosten, voor een totaal premiebedrag van 72.724,80 euro.
4. Ik bezorg u hieronder een overzicht van het gemiddeld premiebedrag en het totaal premiebedrag voor de toegekende en uitbetaalde premies voor vooronderzoek met ingreep in de bodem (PVMI) en voor de toegekende en uitbetaalde premies voor buitensporige opgravingskosten (PBO) in de periode 2018 - 2020.

	2018		2019		2020	
	Gemiddeld premiebedrag	Totaal premiebedrag	Gemiddeld premiebedrag	Totaal premiebedrag	Gemiddeld premiebedrag	Totaal premiebedrag
PVMI			5.064,16	40.513,26	5.209,62	224.013,50
PBO	6.932,80	34.663,98	24.241,60	72.724,80	37.562,54	262.937,79

5. In navolging van het verdrag van Valletta bepaalt het Onroerenderfgoeddecreet dat de kosten van archeologisch (voor-)onderzoek ten laste van de initiatiefnemers van de betrokken projecten komen. Naar analogie met het principe 'de vervuiler betaalt' geldt in dit verdrag het 'de vernier betaalt'-principe. Dit houdt in dat degene die gronden ontwikkelt ook de kosten om de archeologische informatie niet verloren te laten gaan, op zich neemt. Degene die een terrein ontwikkelt, zorgt er dus in eerste instantie voor dat onderzocht wordt of het terrein al dan niet archeologische potentie heeft en welk effect de ontwikkeling zal hebben op dit archeologisch potentieel. Indien uit dit vooronderzoek blijkt dat de ontwikkeling archeologische kenniswinst verhindert, staat hij ook in voor de kosten van het archeologisch onderzoek om deze kennis te vrijwaren.

De regelgeving voorziet in een premie voor buitensporige opgravingskosten voor occasionele bouwheren, zoals hierboven aangeven, maar niet in een premie voor verkavelaars. Projectontwikkelaars, regelmatige bouwheren en ook particulieren die gronden verkavelen of een woonproject voor verkoop willen realiseren, worden uitgesloten van deze premie.

Bij toevallige erfgenamen van relatief kleine stukken ga ik er van uit dat deze relatief kleine stukken onder de drempelcriteria vallen. Zijn deze stukken toch van die omvang dat ze een archeologienota vereisen, dan rechtvaardigt de meerwaarde die gegenereerd wordt bij het verkavelen van deze gronden de opmaak van een archeologienota. Hetzelfde geldt voor projectontwikkelaars en regelmatige bouwheren.

Bij de wijziging van de regelgeving in 2019 werd ervoor gekozen ook een premie voor archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem te activeren. Deze werd uitgewerkt voor dezelfde doelgroep en onder dezelfde modaliteiten als de al bestaande premie voor buitensporige opgravingskosten. Het betoelagingspercentage van deze laatste verdubbelde op dat moment ook van 40% naar 80%.

Het aanpassen van de beslissingsboom kan enkel indien voorafgaandelijk ook een aanpassing van de regelgeving is gebeurd. Een aanpassing met het oog op een uitbreiding van de premiedoelgroep met initiatiefnemers die hun kosten kunnen vermarkten, is evenwel niet aan de orde.